

Юрій Ковбасенко
Олександр Первак
Світлана Дячок

A thick orange horizontal bar spans the width of the page. On the right side, a large, stylized orange number '7' is positioned, with its top horizontal bar overlapping the orange bar. The number '7' is white with an orange outline.

Зарубіжна література

7 клас

Підручник для 7 класу
закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ
«Літера ЛТД»
2024

УДК [37.091.64:82](075.3)

К 56

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 05.02.2024 № 124)

Видаєно за рахунок державних коштів. Продаж заборонено.

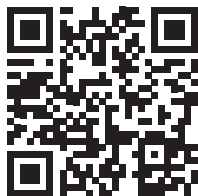
Відповідно до Модельної навчальної програми
«Зарубіжна література. 5–9 класи»
для закладів загальної середньої освіти
(автори Ніколенко О. М., Ісаєва О. О., Клименко Ж. В.,
Мацевко-Бекерська Л. В., Юлдашева Л. П., Рудніцька Н. П.,
Турияниця В. Г., Тіхоненко С. О., Вітко М. І., Джангобекова Т. А.)

Ковбасенко Ю. І.

К 56 Зарубіжна література : підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти / Ю. І. Ковбасенко, О. П. Первак, С. О. Дячок. – Київ : Літера ЛТД, 2024. – 272 с.

ISBN 978-966-945-434-8

УДК [37.091.64:82](075.3)

Методичний супровід підручника
<http://zarlit-7k-nus.e-litera.com.ua/>

ISBN 978-966-945-434-8

© Ковбасенко Ю. І., Первак О. П.,
Дячок С. О., 2024
© «Літера ЛТД», 2024

Дорогі семикласники та семикласниці!

Світова література – це скарбниця людської мудрості. Художні твори мають величезну моральну й естетичну цінність, вони збагачують духовний потенціал людини.

Твори, з якими ви ознайомитеся цього року, сприятимуть розвитку ваших найкращих почуттів і рис характеру, особистісному зростанню та формуванню громадянської позиції, допомагаючи вам краще розуміти світ і своє місце в ньому.

Ви дізнаєтесь, як обстоював свої права на свободу та справедливість легендарний Робін Гуд; як пікти, стародавній народ Шотландії, захищали свої національні цінності; як польські солдати часів Другої світової війни боронили свою країну.

Разом із козаками та лицарями ви боротиметеся проти жорстокості, підступності й зрадливості. З допомогою славетних детективів зможете розкрити найзагадковіші таємниці злочинів. Також вам пощастить зустрітися з Джорджем Плейтенем, героєм фантастичної держави майбутнього, який віддавав перевагу читанню книжок над неймовірними технологіями навчання, і познайомитеся з Мегі Фольхарт, яка могла оживляти персонажів, що заселяли книжковий світ.

Сила дружби й кохання, сила любові до рідного краю і своєї планети, здатність людини до самопожертви заради інших та її моральна відповідальність за власні вчинки – ось головні теми запропонованих творів зарубіжної літератури.

Приємного вам читання, плідного діалогу з текстами, які допоможуть краще зрозуміти як самих себе, так і цілий світ.

А щоб зорієнтуватися в підручнику, вам стануть у пригоді умовні позначки й рубрики.

Запитання і завдання, які доцільно опрацьовувати самостійно, у парі або в групах.

Займіть позицію – обґрунтуйте ваші думки.

Мистецька палітра – учіться розуміти мову мистецтва.

Електронний додаток – скористайтеся е-додатком до підручника або інтернетом для виконання завдань та отримання важливої інформації.

Україна і світ – про зв'язок зарубіжної літератури з Україною.

Література і медіа – будьте медіаграмотними. Сприймайте інформацію критично.

РОЛЬ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ В СУЧАСНУ ДОБУ

Знання іноземних мов в Україні цінували з давніх-давен. Держава завжди потребувала людей, здатних спілкуватися з іноземцями або читати та писати іншомовні тексти. Наприклад, київський князь Ярослав Мудрий (XI ст.) і гетьман Богдан Хмельницький були **поліглоти**ми (від грец. πολυλωττος – багатомовний), тобто людьми, що знали багато мов. Проте це не означало, що на українських землях у середні віки кияни чи в XVII ст. запорозькі козаки всі без винятку вільно розмовляли іноземними мовами. Знання мов було фактом *індивідуальної* культури згаданих політичних діячів, а не *загальнонаціональним* явищем. Тому для більшості населення будь-якої країни завжди потрібен переклад з іноземних мов на їхню рідну мову.

◀
Святий Єронім, покровитель перекладачів.
Художник Доменіко Гірландайо. Фреска. 1480

Міжнародний день перекладача відзначають 30 вересня. Цього дня 420 року помер Єронім Стридонський, якого вважають покровителем перекладачів. І саме в цей день, починаючи від часу заснування в 1953 році, відзначала професійне свято Міжнародна федерація перекладачів, яка об'єднала представників із понад п'ятдесяти країн. 1991 року День перекладача визначено як міжнародний. У 2023 році це свято відбувалося під гаслом «Переклад відкриває багатогранність людства», спрямованим на розвиток міжкультурної спільноти.

Хтось може заперечити, що, мовляв, нині існують «цифрові перекладачі» (наприклад, сервіс автоматичного перекладу Google Перекладач) або штучний інтелект, за допомогою яких кожен охочий легко перекладе текст із будь-якої мови світу. Але це не зовсім так: спробуйте-но здійснити «цифровий» переклад на українську з нині мертвої арамейської мови, що нею створені перші тексти Біблії. Такого перекладу не зробить жоден цифровий інструмент. До того ж, якщо за допомогою інтернету й можна перекласти конкретний текст з однієї мови на іншу, то це ще не означає, що переклад буде якісним і відповідатиме оригіналу.

Але незрівнянно важче зробити не просто технічний чи комп'ютерний, а саме художній переклад. Для цього необхідне передусім бездоганне знання як **мови оригіналу** (тобто початкового тексту твору), так і тієї, на яку цей оригінал перекладають, тобто якою роблять **художній переклад**. На додаток до того потрібне ще й добре знання безлічі фактів культури, історії, релігії, звичаїв інших народів. І все це має бути не просто перекладене механічно, а й оживлене власним мистецьким талантом перекладача. Тому за художній переклад часто бралися й беруться письменники та письменниці. Це обопільно корисна справа: з одного боку, письменник «зігріває» переклад чужого, іноземного твору власним талантом, з іншого боку, перекладач удосконалюється й сам, неначе «проходячи вишкіл» в автора оригіналу. Крім того, у процесі перекладу збагачується і мова, на яку перекладають.

Наша земля завжди славилася талановитими перекладачами, завдяки їхній невтомній праці українському народу відкрилися здобутки красного письменства багатьох країн світу. Український художній переклад має багатовікову історію. Недаремно майже 30 років тому в столичному видавництві «Дніпро» вийшла книжка «Тисячоліття. Поетичний переклад України-Русі».

До когорти видатних українських перекладачів належить письменник XIX ст. **Пантелеймон Куліш**, автор першого перекладу Біблії українською мовою, яку за часів Російської імперії зневажливо називали «малоросійським наріччям». Сам факт, що Святе Письмо стало доступне українцям і українкам їхньою рідною мовою, переконливо доводить, що наша мова є *повноцінною і самодостатньою*.

У світі існує від 6 тисяч до 7 тисяч мов, якими говорять 7 мільярдів людей у 189 незалежних державах.

◀ Портрет Пантелеймона Олександровича Куліша.
Художник Тарас Шевченко. 1843–1847

Перекладаючи Святе Письмо, П. Куліш писав: «Незабаром увесь християнський світ довідається, що є на світі нова сім'я християнська, п'ятнадцяти-мільйонна сім'я, що не розтеклась вона ні в людському, ні в московському елементі, заховала свою пам'ять про свою знану в давній Європі славу, заховала свій світогляд серед напливу двох цивілізацій, не забула тої мови, що дала гасло для боротьби з вельможним Лядським панством, і озвалась потужним гаслом на всю Слов'янщину».

Адже московити добре розуміли: народ, що має свою мову, якою перекладено Біблію, твори Вільяма Шекспіра та інші шедеври світової літератури, рано чи пізно захоче жити самостійно, не в складі якоїсь імперії. Як бачимо, так воно і сталося: нині Україна незалежна й самостійна. Тому вихід перекладеної Пантелеймоном Кулішем Біблії (1903) став видатною подією не лише культурного, а й політичного життя України. Недаремно ж цей переклад вийшов в австрійському Відні, а не на території Російської імперії. Кулішевий переклад уперше було видано на теренах України лише у 2000 році в Києві.

На межі ХІХ–ХХ ст. у царині високого мистецтва були вагомими здобутки **Бориса Грінченка** та **Івана Франка**. Письменники приятелювали, хоча й жили в різних кінцях України, розірваної тоді між двома імперіями. У Наддніпрянській Україні, яка тоді перебувала в складі Російської імперії, перекладацтвом займався Борис Грінченко, а на Галичині (тоді частині Австро-Угорської імперії) працював Іван Франко.

Іван Франко був не лише талановитим письменником (ви вже вчили, наприклад, його оповідку про фарбованого лиса Микиту), а й видатним ученим. А перекладав наш геній шумерську, вавилонську, давньоіндійську, давньоарабську та давньоєврейську поезію і німецьку літературу. Німецьку мову він знав досконало, а загалом вільно спілкувався чотирнадцятьма мовами.

Яскравою зіркою в перекладацькій плеяді ХІХ–ХХ ст. була **Леся Українка**. Вона належала до кола передової української інтелігенції, яке представляли видатні вчені, митці, громадські діячі. Письменниця і перекладачка, Леся Українка здобула чудову освіту, володіла одинадцятьма іноземними мовами: латиною, грецькою, німецькою, французькою, італійською, англійською, польською, болгарською, грузинською, іспанською, шведською. А з більшості з них і перекладала. У середовищі діячів культури на той час було нормою читати твори іноземних авторів мовою оригіналу.

▲ Іван Якович Франко. Фотопортрет. 1898

◀ Леся Українка. Фото. 1896

Повне академічне зібрання творів Лесі Українки в 14 томах побачило світ 2021 року на замовлення Державної установи «Український інститут книги». Найбільший за обсягом восьмий том – том перекладів.

У перекладацькому доробку Лесі Українки є твори класиків європейської літератури: Гомера, Данте, Шекспіра, Байрона, Гейне, Міцкевича, Гюго, Метерлінка та інших. Письменниця неперевершено переклала уривки з Біблії, кілька пісень давньоіндійської Рігведи та давньоєгипетські народні пісні.

Її творчість слугувала високим художнім взірцем для перекладачів наступних поколінь, серед яких визнані майстри слова ХХ ст.: **Микола Зеров**, **Микола Лукаш**, **Максим Рильський** та багато інших.

Художній переклад, засвоївши надбання минулого, активно розвивається в сучасну добу. Живий неперервний процес засвідчують тисячі митців, які працюють над тим, щоб іноземні твори «заговорили» українською мовою. Наприклад, переклад англійської балади про знаменитого Робіна Гуда здійснила сучасна перекладачка **Олена О'Лір** спеціально для цього підручника.

Нині засновано десятки премій за найкращі переклади українською мовою визначних творів світової літератури. Однією з найновіших є Літературна премія імені Олега Микитенка, започаткована 2021 року на пошанування визначного літературознавця, перекладача, багаторічного головного редактора журналу «Всесвіт» Олега Івановича Микитенка.

Тож художній переклад і далі відіграє важливу роль у сучасну добу.

▲ Обкладинка книжки «Тисячоліття». 1995

До збірки увійшли шедеври українського поетичного перекладу від часів середньовіччя аж до кінця ХХ ст.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ

1. Кого називають поліглотом?
2. Чи може машинний переклад повністю замінити переклад тексту людиною? Чому?
3. Чому перекладачі художніх творів часто належать до письменницького кола?
4. Які види перекладів існують? Чим художній переклад відрізняється від інших видів перекладу?
5. Використовуючи друковане або цифрове джерело інформації, створіть власне повідомлення про видатних українських перекладачів.

ЗМІСТ

Вступ

Роль художнього перекладу в сучасну добу 4

Герої та героїні балад

Балади про Робіна Гуда 8

«Як Робін Гуд став розбійником» 9

«Поєдинок Робіна Гуда з Гаєм Гісборном» 12

Роберт Льюїс Стівенсон. «Балада про вересовий трунок» 20

Лицарство в літературі

Вальтер Скотт. «Айвенго» 28

Пам'ятаємо про минуле

Константи Ільдефонс Галчинський.
«Пісня про солдатів з Вестерплатте» 82

Джон Бойн. «Хлопчик у смугастій піжамі» 88

Сила дружби і кохання

О. Генрі. «Дари волхвів». «Останній листок» 113

Роберт Бернс. «Моя любов...» 129

Генріх Гейне. «Коли настав чудовий май...» 132

Розслідуємо детективні історії

Едгар Аллан По. «Золотий жук» 136

Артур Конан Дойл. Оповідання про Шерлока Холмса.
«Пістрява стрічка» 162

Особиста відповідальність

Антуан де Сент-Екзюпері. «Маленький принц» 180

Рюноске Акутагава. «Павутинка» 207

Сутність людини

Айзек Азімов. «Фах» 214

Корнелія Функе. «Чорнильне серце» 232

Навчальне видання

КОВБАСЕНКО Юрій Іванович
ПЕРВАК Олександр Петрович
ДЯЧОК Світлана Олександрівна

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА

Підручник для 7 класу
закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено.

Підручник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Зображення використовуються згідно з ліцензією
Shutterstock / FOTODOM UKRAINE

Відповідальна за видання О. О. Бородіна

Підп. до друку 04.04.2024. Формат 70x100/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 22,1.
Обл.-вид. арк. 18,0. Наклад 17 795 пр. Зам.

Видавництво «Літера ЛТД».
Україна, 03057, м. Київ, вул. Нестерова, 3, к. 508.
E-mail: commerce.litera@gmail.com
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6901 від 10.09.2019 р.

Віддруковано у ТОВ «КОНВІ ПРІНТ».
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції,
серія ДК № 6115, від 29.03.2018.
03680, м. Київ, вул. Антона Цедіка, 12.